

בלק

האם יש רעיון החורז את כל הברכות של בלעם?

הקדמה

התורה מאריכה מאד בתאור בקשות אנשי מואב מבלעם לבוא לקלל את ישראל, בנסיונותיו לקלל את ישראל, ובברכות שהוא בירך את ישראל. גם בספר דברים חוזר משה רבינו ומזכיר לבני ישראל: "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ד', גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ד' עד עולם. על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים, ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך. ולא אבה ד' אלקיך לשמוע אל בלעם, ויהפך ד' אלקיך לך את הקללה לברכה" (דברים כג, ד-ו). גם יהושע, מיכה, ונחמיה מזכירים לבני ישראל את חסד ד' עלינו בהופכו את קללת בלעם לברכה¹.

יש לשאול: מה המיוחד בכל אחת מהברכות שברך בלעם את ישראל?²

ארבע פעמים בירך בלעם את ישראל, בכל ברכה מספר פסוקים. כך נאמר בברכות:

בברכה הראשונה נאמר:

כג, ח. "מה אקב לא קבה א-ל, ומה אזעם לא זעם ד'." ט. כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב.

¹ בספר יהושע (כד, ט-י) נאמר: "ויקם בלק בן צפור מלך מואב וילחם בישראל, וישלח ויקרא לבלעם בן בעור לקלל אתכם. ולא אביתו לשמע לבלעם, ויברך ברוך אתכם, וְאֶצֶל אֲתֶכֶם מִיָּדוֹ". בספר מיכה (ו, ה) נאמר: "עמי, זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב, ומה ענה אתו בלעם בן בעור, מן השטים עד הגלגל, למען דעת צדקות ד'". בספר נחמיה (יג, א-ב) נאמר: "ביום ההוא נקרא בספר משה באזני העם, ונמצא כתוב בו אשר לא יבוא עמוני ומואבי בקהל האלקים עד עולם. כי לא קדמו את בני ישראל בלחם ובמים, וישכר עליו את בלעם לקללו, ויהפך אלקינו הקללה לברכה".² אין הכוונה בשאלה זו מדוע מנע ד' מבלעם לקלל והפך את דבריו לברכות, אלא לחשיבות כל אחת מהברכות באופן מפורט. בשאלה מדוע מנע ד' מבלעם לקלל והפך את דבריו לברכות עסקה נחמה ליבוביץ בספרה "עיונים בספר במדבר" (עמודים 303-300), ועיין עוד בתועליות הרלב"ג בסוף פרשת בלק בתועלת השלישית וב"משך חכמה" (כב, כ).

י. מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל, תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו".

בברכה השניה נאמר:

כג, יט. "לא איש א-ל ויכזב ובן אדם ויתנחם, ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה.

כ. הנה ברך לקחתי, וברך ולא אשיבנה.

כא. לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ד' אלקיו עמו ותרועת מלך בו.

כב. א-ל מוציאם ממצרים, כתועפת ראם לו.

כג. כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל, כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל.

כד. הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה".

בברכה השלישית נאמר:

כד, ה. "מה טבו אהליך יעקב, משכנתיך ישראל.

ו. כנחלים נטיו, כגנת עלי נהר, כאהלים נטע ד', כארזים עלי מים.

ז. יזל מים מדליו וזרעו במים רבים, וירם מאגג מלכו ותנשא מלכותו.

ח. א-ל מוציאם ממצרים כתועפת ראם לו, יאכל גוים צריו ועצמתיהם יגרם וחציו ימחץ.

ט. כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו, מברכיך ברוך וארריך ארורי".

בברכה הרביעית נאמר:

כד, יז. "אראנו ולא עתה, אשורנו ולא קרוב, דרך כוכב מיעקב, וקם שבט מישראל, ומחץ פאתי מואב, וקרקר כל בני שת.

יח. והיה אדום ירשה, והיה ירשה שער איביו, וישראל עשה חיל.

יט. וירד מיעקב, והאביד שריד מעיר".

נשאלת השאלה: האם ניתן למצוא רעיון אחד או שנים שעומד[ים] ביסודן של

כל הברכות, או שמא הברכות כוללות דברים רבים שאין ביניהם קשר?

רש"י לא הצביע במפורש על רעיון אחד שחורז את כל הברכות. לעומתו

הרמב"ן כתב רעיון אחד שחורז את כל הברכות. בהמשך המאמר יתברר שרש"י

כתב שני רעיונות שחורזים את כל הברכות!

א. הסבר הרמב"ן

הרמב"ן (כד, יד) סיכם בקצרה את כל ארבע הנבואות וכתב: "כל נבואותיו מוסיפות בעתידות: מתחילה אמר שהם חלק ד' ונחלתו, ובשנית הוסיף כובשם הארץ והורגם מלכיה, ובשלישית ראה שבתם בארץ ופרו ורבו על הארץ, והעמידם מלך ינצח את אגג, ותינשא עוד המלכות, שראה דוד מתנשא למעלה... ועתה, בנבואה הזאת, הרביעית, יוסף לראות ענין המשיח".

לפי הרמב"ן הנבואות מתארות את תולדות עם ישראל מבחירת ד' בישראל, דרך כיבוש הארץ ומלכות שאול ודוד, עד ימות המשיח! בהסבר כל נבואה פירט הרמב"ן יותר.

על הנבואה הראשונה כתב הרמב"ן (כג, י): "והנה כלל נבואתו זה הפעם שאין ד' חפץ בקללתינו (ח), וכי אנחנו עם לבדד, חלקו ועמו, לא נתערב בגויים ולא נתחשב עמהם (ט), ואחריתנו טובה בדרך ישר (י)".

על הנבואה השנייה כתב הרמב"ן (כג, כד): "והנה הוסיף עתה, בנבואה הזאת, השנית, להגיד לבלק כובשם הארץ והורגם מלכים אדירים".

על הנבואה השלישית כתב הרמב"ן (כד, ז): "והנה הוסיף עתה, בפעם הזאת, השלישית, להודיע לבלק כי אהלי יעקב יהיו טובים, רמז מעת היותם שוכני אהלים עד שינחלו את הארץ. ומשכנות ישראל גם כן יהיו טובים אחרי כיבוש וחילוק, שישכנו בה במשכנות מובטחים (ה). וכן תהיה ארצו מלאה כל טוב, כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו (ו-ז). וכי ינצח את עמלק בעבור שנלחם בו, ויאבד זכרו (ז). ותינשא עוד המלכות של ישראל, שיהיו בה אחרי כן מלכים אדירים ינשאו מאד. ואמר לו שיאכל כל צריו ועצמותיהם יגרם, רמז להונם וכל אשר להם (ח). ואמר שישכנו בה לבטח ולא ייראו מכל עם, כארי וכלביא שלא יירא פריץ חיות (ט)".

על הנבואה הרביעית כתב הרמב"ן (כד, יד): "ועתה, בנבואה הזאת, הרביעית, יוסף לראות ענין המשיח"³.

³ יש לציין שהרמב"ן בסיכומו לנבואת בלעם הראשונה לא הסביר את תחילת פסוק ט' ואת תחילת פסוק י', ובסיכומו לנבואת בלעם השנייה הסביר רק את פסוק כ"ד, אבל בפירושו לפסוקים הללו הוא הסביר אותם.

את תחילת פסוק ט' הסביר הרמב"ן כפשוטו, שבלעם עמד במקום גבוה, ומשם ראה את ישראל. את תחילת פסוק י' הסביר הרמב"ן שבלעם אמר שבני ישראל מרובים וימשיכו לרבות ולא ימעטו, ואם כן אפשר שזה כלול במה שכתב הרמב"ן "והנה כלל נבואתו זה הפעם שאין ד' חפץ בקללתינו". כעין זה כתב הרמב"ן גם בהסברו לתחילת הנבואה השנייה: "כי חלק ד' עמו, אינם בממשלת שרים... שיזיק להם אדם בקסם ונחש כגויים" (כג, כג) ועיין גם בפירושו שם, כא). נראה אם כן שהרמב"ן באומרו: "והנה הוסיף עתה בנבואה הזאת, השנית, להגיד לבלק כובשם הארץ והורגם מלכים

דיון בדברי הרמב"ן

לכאורה יש לשאול על דברי הרמב"ן: כיצד כתב "כל נבואותיו מוסיפות בעתידות", דהיינו שבתחילה מתוארת ראשית עם ישראל, ורק בנבואה הרביעית מתוארת אחרית עם ישראל, והרי כבר בנבואה הראשונה אמר בלעם: "תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו". וכתב על כך הרמב"ן (כג, י): "ואחריתנו טובה בדרך ישר!" ואם כן כבר בנבואה הראשונה דיבר בלעם על אחרית עם ישראל! התשובה היא שהכוונה במלה "אחרית" היא לאחרית הפרטית של כל אדם יחיד מישראל, המות, כמו שאמר בלעם: "תמת נפשי מות ישרים", ואין היא עוסקת באחרית של עם ישראל כעם, ומתוך כך אין היא עוסקת בעתיד, אלא בהווה, ואף בעבר, כמו שדרשו חז"ל במסכת עבודה זרה (כה ע"א) שהכוונה במלה "ישרים" היא לאבות, ולא כמו הנבואות הבאות שמדברות על עתיד העם. וכן מפורש ברמב"ן שם: "ואמר: 'תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו' לומר שהם נוחלי גן עדן, כי אחרית האדם המות".

ב. היסוד הראשון ברש"י

אחרי שהרמב"ן לימדנו לראות את מהלך הנבואות, ניתן לראות שגם רש"י מסכים עמו בהסבר המהלך, ועוד הוסיף וביאר פרטים רבים יותר בכיוון זה - הן ביחס לתחילת דרכו של עם ישראל, הן ביחס להווה, והן ביחס לעתיד!

1. בנבואה הראשונה, על הפסוק "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו" (כג, ט), כתב רש"י: "אני מסתכל בראשיתם ובתחילת שורשיהם, ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו על ידי אבות ואמהות". דהיינו ראשיתו של עם ישראל הוא באבות ובאמהות, שהם שיסדוהו להיות חזק כצור⁴.

2. בנבואה השניה, על הפסוק "לא איש א-ל ויכזב ובן אדם ויתנחם, ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה" (כג, יט), כתב רש"י: "כבר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שבע אומות, ואתה סבור להמיתם במדבר?!".

3. באותה נבואה, על הפסוק "א-ל מוציאם ממצרים" (כג, כב), כתב רש"י: "אתה אמרת: 'הנה עם יצא ממצרים' (כב, ה). לא יצא מעצמו, אלא האלקים

אדירים", לא בא לסכם את כל מה שנאמר בנבואה השנית, אלא רק את מה שהתחדש בה לעומת הנבואה הראשונה, כמו שכתב: "והנה הוסיף עתה".

⁴ עיין בפירושו מהרז"ו לבמדבר רבה כ, יט ד"ה "כתיב": "לפי פשוטו... בלעם היה עומד בראש צורים וגבעות... אלא שיקשה למה הוצרך להזכיר מקום שעמד שם? על כן דורש... על ישראל... שהם מראש צורים ומגבעות". וכן כתב בקיצור ב"דעת מקרא" כג, ט בהערה 61. ועיין גם ב"ביאורים לפירוש רש"י לתורה" (לרבי מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש, ירושלים תשנ"ג) וב"באר בשדה" על רש"י שם.

הוציאם". דהיינו שאותו עם שכעת נמצא בערבות מואב, לא במקרה נמצא הוא פה, אלא בהתאם לתוכנית האלקית שהובטחה לאבותיו של עם זה, שהוא יהיה במצרים, ואחר כך יוציאו ד' משם, ויכניסנו לארץ ישראל!

4. באותה נבואה, על הפסוק "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה" (כג, כד), כתב רש"י: "כתרגומו". ובתרגום שם כתוב: "הא עמא כליתא שרי וכאריא יתנטל, לא ישרי בארעה עד דיקטול קטול, ונכסי עממיא יירת". דהיינו: הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, לא ינוח בארצו עד שיהרוג הרוגים, ונכסי גויים יירש.

5. בנבואה השלישית, על הפסוק "מה טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל" (כד, ה), כתב רש"י: "מה טבו אהל שילה ובית עולמים בישובן, שמקריבין בהם קרבנות לכפר עליהם. משכנתיך - אף כשהן חרבין, לפי שהן משכון עליכם, וחורבנן כפרה על הנפשות".

6. באותה נבואה, על הפסוק "יזל מים מדליו וזרעו במים רבים, וירם מאגג מלכו ותנשא מלכותו" (כד, ז), כתב רש"י: "מדליו - מבארותיו. ופירושו כתרגומו. [יסגי מלכא דיתרבא מבנוהי, וישלוט בעממין סגיאין]. כלומר: יגדל המלך שימשח מבניו, וישלוט בעמים רבים.

וירם מאגג מלכו - מלך ראשון שלהם [שאול] יכבוש את אגג מלך עמלק. ותנשא מלכותו - של יעקב יותר ויותר, שיבא אחריו דוד ושלמה", כרמב"ן. בהסבר הנבואה הרביעית הזכיר רש"י גם הוא את מלך המשיח (יט), כרמב"ן, אמנם יש ביניהם מספר הבדלים, ויבוארו הדברים בהרחבה במאמר "למי מתיחסת הנבואה הרביעית של בלעם?".

אם כן לפי רש"י נזכרים כאן, בנוסף לדברים שכתב הרמב"ן, גם האבות והאמהות - שורשי עם ישראל, גם ההבטחה האלוקית לאבות שבני ישראל ישובו לארצם, גם ההדגשה שד' הוא זה שהוציאנו ממצרים, גם הנבואה שבני ישראל יזכו לבנות את משכן שילה ואת שני בתי המקדש, וגם שבעוונותיהם יחרבו משכן שילה ובתי המקדש, אך בחורבנם יזכו ישראל להינצל. וכל הנבואות הללו לפי הסדר!

דיון בדברי רש"י

על הפסוק שבהמשך הברכה השלישית "כרע שכב כארי" (כד, ט) כתב רש"י: "יתישבו בארצם בכוח ובגבורה".

לכאורה יש לשאול: מדוע לפי רש"י הוקדמה מלכות שאול ודוד (כד, ז) להתישבות בארץ (כד, ט)?

התשובה היא שרש"י אכן הקדים את ההתישבות בארץ למלכות שאול ודוד, כפי שהתבאר, שרש"י הסביר את הפסוק שבברכה השניה "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה" (כג, כד), על כיבוש הארץ. ומה שהתחדש בברכה השלישית הוא: "יתישבו בארצם **בכח ובגבורה**". כלומר: אחרי ההתישבות הראשונה בארץ, בימי יהושע, תהיה התישבות נוספת בכח ובגבורה, בימי דוד, כפי שהסביר רש"י שהפסוק "ותנשא מלכותו" (כד, ז) מתיחס לדוד⁵.

כן עולה גם מהשוואת דברי בלעם "כרע שכב כארי וכלביא, מי יקימנו", לברכת יעקב ליהודה: "גור אריה יהודה, מטרף בני עליה כרע רבץ כאריה וכלביא, מי יקימנו" (בראשית מט, ט), שפירש רש"י שם את תחילת הפסוק: "על דוד נתנבא, בתחילה גור: 'בהיות שאול מלך עלינו אתה הייתה המוציא והמביא את ישראל' (שמואל ב ה, ב), ולבסוף אריה, כשהמליכוהו עליהם". ואת סופו: "כרע רבץ כאריה וכלביא, מי יקימנו - בימי שלמה: 'איש תחת גפנו' (מלכים א ה, ה)"⁶!

ג. היסוד השני ברש"י

יסוד נוסף שחורז פסוקים רבים כתב רש"י, והוא שישראל מקיימים מצוות ונזהרים בדיבורם ובמבטם, ולכן הם ראויים לברכה ולא לקללה. אמנם רש"י כתב זאת במפורש רק בשני מקומות, אך במספר מקומות נוספים שבהם הוא לא כתב זאת במפורש, נראה שזו כוונתו.

על הפסוק "כי לא נחש ביעקב" (כג, כג), שבברכה השניה, כתב רש"י: "כי **ראויים הם לברכה** שאין בהם מנחשים וקוסמים".

על הפסוק "וירא את ישראל שֶׁכֶן לשבטיו ותהי עליו רוח אלקים" (כד, ב), שנאמר בהכנות בלעם לברכה השלישית, כתב רש"י: "ראה שאין פתחיהם מכוונין

⁵ לכאורה ניתן לומר שהדברים מדויקים בפסוקים: בפסוק שבברכה השניה נאמר: "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה" (כג, כד), ואילו בפסוק שבברכה השלישית נאמר: "כרע שכב כארי וכלביא, מי יקימנו" (כד, ט). ולכאורה שתי הברכות אומרות דבר והיפוכו: הברכה השניה אומרת שבני ישראל קמים ולא שוכבים, ואילו הברכה השלישית אומרת שבני ישראל שוכבים ולא קמים! אלא שהפסוק הראשון מדבר על ימי יהושע, שאז היה צריך לקום בגבורה ולכבוש את הארץ, והפסוק השני על ימי שלמה, שאז ישראל כבר יכלו לשבת ואפילו לשכב במנוחה! כן משמע גם מדברי רש"י במסכת ברכות (יב ע"ב בד"ה "כרע שכב") על פסוק זה: "לשכב **שלוים ושקטים**, כארי וכלביא". אבל נראה שרש"י בפרשתנו לא פירש כך, אלא פירש שהפסוק בברכה השלישית מדבר על דוד שנלחם באויבים.

⁶ על השינוי בין דברי יעקב לדברי בלעם עיין בסנהדרין סוף דף קה ע"א ובמסורת הש"ס שם שתמה על הגמרא, ובהגהות הגר"א שם, וב"ענף יוסף" ב"עין יעקב" שם וב"בן יהודע" שם, ששינו את הגירסא, ועין ברש"י שם שיישב את הגירסא (והובאו דבריו גם ב"חדושי הגאונים" ב"עין יעקב" שם) וכן כתבו גם ה"תורה תמימה" כאן על הפסוק (אות יח) ו"מרגליות היס" שם בסנהדרין.

זה כנגד זה, שלא יציץ לתוך אהל חבירו. ותהי עליו רוח אלקים - **עלה בלבו שלא יקללם**, והמשיך רש"י וכתב על הפסוק "מה טבו אהליך יעקב" (כד, ה) שבברכה השלישית: "על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה"⁷.

על פי זה נראה להסביר שזו גם כוונתו בפסוקים הבאים:

1. על הפסוק "מה אקב לא קב"ה א-ל" (כג, ח), שבברכה הראשונה, כתב רש"י: "כשהיו ראויים להתקלל - לא נתקללו. כשהזכיר אביהם את עוונם: 'כי באפם הרגו איש' (בראשית מט, ו), לא קלל אלא אפם, שנאמר: 'ארור אפם' (שם, ז). כשנכנס אביהם במרמה אצל אביו היה ראוי להתקלל, מה נאמר שם: 'גם ברוך יהיה' (שם כז, לג). במברכים נאמר: 'אלה יעמדו לברך את העם' (דברים כז, יב), במקללים לא נאמר: 'אלה יעמדו לקלל את העם', אלא: 'ואלה יעמדו על הקללה' (שם, יג) - לא רצה להזכיר עליהם שם קללה".

2. על הפסוק "מי מנה עפר יעקב" (כג, י), שבברכה הראשונה, כתב רש"י: "אין חשבון במצוות שהם מקיימין בעפר: לא תחרוש בשור ובחמור, לא תזרע כלאים, אפר פרה⁸ ועפר סוטה וכיוצא בהם"⁹.

3. על הפסוק "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה" (כג, כד), שבברכה השניה, כתב רש"י: "כשהן עומדין משנתם שחרית הן מתגברין כלביא וכארי לחטוף את המצוות, ללבוש ציצית לקרוא את שמע ולהניח תפלין¹⁰. לא ישכב בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק

⁷ עיין ב"ביאורים לפירוש רש"י לתורה" (הנזכר בהערה 4) שהוסיף שרש"י כתב: "מה טבו אהל שילה ובית עולמים בישובן, שמקריבין בהם קרבנות **לכפר עליהם**. משכנתין - אף כשהן חרבין, לפי שהן משכון עליכם, וחורבנן **כפרה** על הנפשות". וכיון שכתב רש"י (לעיל כד, א) שבלעם אמר: "אזכיר עוונותיהם והקללה תחול על הזכרת העבירה", הרי שכאשר העבירות מתכפרות אי אפשר שהקללה תחול. אמנם יש להעיר על דבריו שלא נזכר כאן אהל מועד **שבמדבר**, אלא משכן **שילה ובית עולמים**, שיהיו בעתיד, וכפי שהעיר בספר הנ"ל בעצמו, ולכן קצת קשה לפרש שלכן בלעם לא יכל לקלל את ישראל באותו זמן.

⁸ יש לשאול: מדוע אמר רש"י "אפר פרה" ולא אמר מתנות עניים ומתנות כהונה, כפי שנאמר בילקוט (רמז תשסו ועיין גם במדרש רבה כ, כ שהזכירו ערלה)?

ענה על כך בספר "ביאורים לפירוש רש"י לתורה" (הנזכר בהערה 4) שמתנות עניים ומתנות כהונה הן **ביבול** היוצא מהעפר, ולא בעפר עצמו.

עוד יש לשאול: כיצד אמר רש"י "אפר פרה"? והרי הוא אינו עפר!

תירץ אחי הרב יגאל שליט"א שאפר פרה נקרא בתורה גם בשם "עפר" (במדבר יט, יז), ועיין רש"י במסכת תענית (טו ע"א בריש פרק ב) בד"ה "אפר מקלה".

⁹ עיין עוד ב"נחלת יעקב" וב"באר בשדה" על רש"י בד"ה "ומספר".

¹⁰ מדוע הקדים רש"י קריאת שמע להנחת תפלין? והרי אמרו חז"ל: "כל הקורא קריאת שמע בלא תפלין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו" (ברכות יד ע"ב)! עיין במאמר הבא.

יש לציין שבמדרש רבה, במדרש תנחומא ובילקוט שמעוני לא כתובים כלל ציצית ותפלין, אלא רק קריאת שמע, וברבנו בחיי הוקדמו אכן התפלין לקריאת שמע.

הבא לטרפו. כיצד? קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום. בא מחנה וגייס להזיקם - הקב"ה שומרם ונלחם מלחמותם ומפילם חללים".
 עוד הוסיף רש"י שאף בזמן שבני ישראל עוברים עבירות אין הקב"ה מסיר שכינתו מהם (כג, כא).

סיכום

בלק מלך מואב אמר לבלעם בן בעור: "הנה עם יצא ממצרים, הנה כסה את עין הארץ, והוא ישב ממלי. ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה, כי עצום הוא ממני, אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ". מדבריו נראה כאילו מדובר בסתם עם כלשהו, וכאילו שייך לעכב את כניסתו של עם זה לארץ ישראל על ידי קללה. כתשובה לדברים אלו פָּסַם ד' בפי בלעם ארבע נבואות, ובהן ברכות לעם ישראל. את ארבע הנבואות הללו חורזים שני יסודות:
 היסוד הראשון: מעלת עם ישראל מהאבות והאמהות, והבטחת ד' להם שיצאו ממצרים ויירשו את ארץ ישראל. הבטחה זו תתמש בכיבוש הארץ, בהקמת מלכות, בבנין בית המקדש, ובביאת המשיח.
 היסוד השני: מעלתם של ישראל, שזריזים במצוות ונזהרים מן העבירות, ולכן אין אפשרות לקללם, והם ראויים רק לברכה.